

#Tidigare publicerat i Smaragdbladet 2 96 # Backstag på talja av Henrik och Thomas Ottosson

Det finns flera skäl till att gå ifrån systemet med backstag på vinsch. Vinschar är exempelvis inte speciellt känsliga; man "känner" inte hur hårt man drar. Det kan vara svårt att slappa spänningen på ett mjukt sätt, speciellt i snabba situationer. De är nästan alltid i vägen (det gäller speciellt de vinschar som är monterade på sittbrunnssargen). De är vidare en smula omständliga att använda. Att med vinsch justera förstagsspänningen brukar innebära att man får kliva ned från sin plats i lovert, vända sig om, plocka fram vinschhandtaget, och därefter göra sin justering; eftersom backstagen - tillsammans med foc och storskot - hör till de detaljer som kräver kontinuerlig justering, så betyder det ett förfärligt springande upp och ned i båten. Vinschar är dessutom tunga (normalt en bit över fyra kilo) och dyra (ungefär lika många tusen kronor).

Lösningen är förstås att ersätta hela arrangemanget med en flerskuren talja. Rätt konstruerad, monterad och använd har denna alla vinschens fördelar och ingen av dess nackdelar. Systemet består av två delar: en grov och en finjustering. På vår båt (212 lthaka) löper grovjusteringen under däck och kommer upp strax framför rorsman. Tampen spärras med en avlastare, och kan om så är nödvändigt - det vill säga om något skulle hända med finjusteringen som sätter den ur funktion justeras med vinschkraft. Finjusteringens utväxlingssystem ligger under akterdäck och leds ut på den breda storskotsbalken mitt i sittbrunnen, där den är lätt åtkomlig för backstagstrimmaren. Systemet är förmodligen enklast att montera på en båt med den gamla, djupa sittbrunnen, eftersom man då inte behöver bekymra sig för brist på utrymme eller risken för läckage. Men det fungerar också på båtar med den nya, självlänsande brunnen.

Ljungskileseglaren och denna tidnings redaktör och ansvarige utgivare, Michael Smith, har under vintern monterat ett liknande system på sin båt (172 Jum-Jum). Finjusteringstaljan löper här vid sidan om sittbrunnen och dras ut ungefär vid storskotsbalken. Taljans främre infästning monteras genom det lilla stuvfacket ("handskfacket") i sittbrunnssidan. Michael beskriver här hur han gick till väga för att montera backstagssystemet på sin båt.

1) Först gör man uttag på akterspegeln för att sätta in genomföringsblocket. Höjden på hålet skall vara i samma höjd som blocket i handskfacket. För att sätta fast blocket i akterspegeln använde jag 4 stycken 30 mm långa och 5 mm tjocka bultar.

2) Sedan gör man hål genom det genomgående skottet. Hålet skall göras på en sådan höjd att själva linan i utsträckt läge kan löpa rakt och friktionsfritt och utan att ligga an mot skottväggen. För att det akre treskurna blocket inte skall ligga löst och slå bör man på något sätt fästa upp det.

3) En god vän till mig gjorde ett beslag som jag kunde sätta det Främre treskurna blocket i. Det är viktigt att fästa detta så att den sista parten av tampen kan löpa ut till sargen i 90 graders vinkel. För att fästa blocket genom däckets använde jag 3 stycken 30 mm långa och 8 mm tjocka bultar."

En nackdel med den självlänsande sittbrunnen är att hela utväxlingssystemet måste ligga dold bakom sittbrunnssidan. Om något skulle råka kärva är det inte mycket man kan göra, i alla fall inte ute på banan. Det är därför viktigt att man inte fränsäger sig möjligheten att späna backstagen på det konventionella sättet, och man bör därför bygga ett system där grovjusteringstampen i alla lägen kan kopplad till en vinsch. Viktigt är också att utväxlingssystemets slaglängd inte är för kort då löper den ut dåligt - och att de båda utväxlingarna via ett block sammanbinds med en kraftig chockcord.

Grovjusteringen behöver bara läggas fast en gång per kryss. Innan start eller när man rundar upp inför kryssen sträcks grovjusteringstampen på båda sidor till ett i förväg utmärkt läge. I detta låses tampen i avlastaren, och rörs sedan inte förrän vid kryssrundningen. Finjusteringen är den enda del som används på kryssen. Vid stagvändningar släpper man på vanligt sätt det gamla lovartsbackstaget och tar hem det nya. Med en total utväxling på 1: 10 eller 1: 12 får man lika stor kraft med talja som med vinsch, och backstagstrimmaren kan därför sköta alltsammans från sin plats i lovert.

